

EN PERE D'ES FABIOL

Aço vol dir que era una dona viuda qui tenia un fii que era de nom Pere. Era un jovenot putifeina a més no poder i sempre se'n pensava de fresques per guanyar doblers i viure esquena dreta.

Una vegada sa mare el va enviar a passejar mel i mantega, i ell, per guanyar més, va omplir una ancolla d'alló que put, fins quatre dits antes d'arribar dalt, i lo demés ho va omplir de mel i mantega, i ja és partit p'es carrers de Maó, cridant:

—Qui vol comprar mel i mantega!

I a cada cantó, venga cridar més fort:

—Qui vol comprar mel i mantega!...

Tresca qui tresca i crida que cridaràs, va sortir una senyora en es portal i li digué:

—Homo, què duis?

—Una ancolla de mel i mantega.

—Que és bona?

—Tastau-la —digué ell.

Ella hi fica es dit damunt damunt, i la tastà.

—Sí que és bona —digué—; me l'heu de vendre. Digau qué en voleu.

—Cent lliures, en vui.

—Aquí les teniu.

Ella agafa s'ancolla i la posa dins es rebost ben estojada; i En Pere, ben content, se'n va cap a ca seva a dur es doblers a sa mare i arrear una altra ancolla de lo mateix.

Sa mare bé li deia:

—Ja pots estar alerta, Pere; que si t'afinen, te mataran.

—Ca, mumare! ; no tingueu por de jo —deia ell.

En Pere umpl una altra ancolla, posant-hi més o manco lo mateix que s'altra vegada, i altra volta parteix per dins Maó a trescar carrers, cridant:

—Hala, dones; qui vol comprar mel i mantega!...

Fins que, quan va ser prop de ca sa senyora que li havia comprat s'altra, va sortir damunt es portal i li va tornar dir:

—Homo, que duis?

—Una altra ancolla de mel i mantega —respon ell.

—¿I que així mateix és bona?

—Si és bona! Ja ho crec, que ho és! La pot tastar, si vol.

—Vam!

I també hi aficà es dit per veure si era bona.

—Pot anar —digué—, i me l'heu de vendre.

—Aposta la duc.

—Digau què en voleu, idò.

—Cent lliures.

—Barrina feta.

Ella l'agafa i la va posar devora s'altra dins es rebost, i quan es senyor va arribar li va mostrar ses dues ancolles.

—Què has de fer tanta mel i mantega? —li digué.

—Ell n'hem de tenir per tot l'any —deia ella.

A l'endemà En Pere torna sortir p'es carrers cridant amb una altra ancolla:

—Qui vol comprar mel i mantega!..

Sa senyora sortí dalt es portal, el cridà i li va comprar s'altra ancolla, i també la va guardar dins es rebost.

En Pere, ben content amb ses tres-centes lliures, va trobar que ja en tenia prou, de passejar mel i mantega, i llavors que veia que prest sa senyora se'n entemeria i donaria part. ■

D'es cap d'un parei de dies, vetaquí que sa senyora se'n va en es rebost, i com *allò* rebullia de bo, i deixava anar per tot uns perfums de lo més saborosos, començà a cridar:

—¿Què és aquesta pudor? ¿Però, què serà aquesta pudor? ¿serà açò?

Destapa ses ancolles, i ja ho crec que era d'allà que sortia aquella gran pesta d'olor.

—Ja no me l'ha feta que no me l'haja pensada, aquell dimoni de bergant! —deia, tota maleita.

Crida es senyor i l'hi conta; i ell, ben enfadat també, començà a dir:

—El tenc de matar. Me n' hi vaig i no tornaré que no l'hagi mort.

Agafa ets atapinetes i ja és partit deveres cap ca'n Pere.

Aquest, qui ja se la veia venir, sabia una lloriguera de coniets; se'n va, en treu dos, i diu a sa mare :

—Veis, ara es senyor vindrà per matar-me, però encara li hem d'escatar cent lliures més. Me'n duc aquet coniet i vós quedau-vos aquest tres. Quan ell véngui l'amollau, diguent que ell mateix me vagi a cercar, i quan jo compareixeré amb es coniet, ell tot esglaiat el voldrà comprar.

Així va succeir. Vol dir que es senyor, amb quatre passes, tot maleit, se'n va a ca'n Pere.

—¿A on teniu es vostro fii? —diu a sa mare —A on el teniu?

—Havia sortit —contestà ella—, però serà molt bo de fer enviar a cercar-lo. Tenim un coniet que amb un instant va allà on volem.

Agafa es coniet i li diu:

—Coniet, vés a corrents a cercar En Pere, i diga-li que frissi, que hi ha un senyor qui l'espera. Vaja, corre; i que véngui totd'una.

—¿I ara hi anirà, aquet coniet? —deia es senyor, tot esglaiat— el trobarà?

—Ja ho crec, que hi anirà; i deveres!

Se'n va en es portal, amolla es conii, i aquet, com un llamp, parteix d'allà i en un promís¹ no el van veure més.

En Pere, que estava darrera ses cases i sentia tota sa conversa, a poc poc compareixia fent jocs a s'altre coniet que duia damunt es braços i li deia:

—Ai, petitó! Que bon criat que ets! ¿Vol dir que hi ha un senyor qui me cerca? Bon missatge tenim. No et donaria per res del món.

Arriba a ses cases, i es senyor, quan el veu amb es coniet, se va pensar que era es mateix que li havien enviat, i digué, ja calmat:

— ¿I ell és estat qui t'ha fet venir? Estic amb es cabeis drets. Sí que teniu un bon missatge! Me l'heu de vendre.

—Ca! No és venal a cap preu —deia En Pere.

—Cent lliures vos ne don.

Ell que sí, s'altre que no, fins que per fi En Pere diu:

—Hala, idò! Se l'endugüi, perquè és vostè.

¹ Instant, moment.

I vol dir que sols no va pensar a dir-li res de sa mel i mantega; pagà ses cent lliures, pren es coniet i parteix cap a ca seua per mostrar-lo a sa senyora.

—¿Que l'has mort? —li digué aquesta, quan va arribar.

—Ell encara li he comprat aquest conii per cent lliures —diu ell—; perquè has de creure que és tan bon missatge que va a corrents on l'envien.

—Ca! Ja t'hauran enganat, també!

—No, ell jo ho he vist amb es meus uis.

A l'endemà dematí, ella parla d'anar a comprar carn, i es senyor li diu:

—Jesús, no importa hi vagis. ¿No tenim es coniet ? Tu posa s'olla amb aigo en es foc. Jo me l'enduré a sa carnisseria, perquè ell encara no hi sap, i llavors te l'enviaré amb sa panera de carn.

I vol dir que agafa es coniet, se'n va a sa carnisseria, compra lo que volia de carn, li penja sa panera en es coll i li diu:

—Hala, coniet, ves corrents, i no t'aturis, que sa senyora està per tu.

L'amolla, i ja ho crec que hi va fugir, deveres! Casi no tocava sa terra, de deveres que se n'anava.

Ell se'n va a passejar, i a's migdia compareix a dinar: .

— ¿I sa carn? —li digué sa senyora—¿Com és que no me l'ets enviada?

— ¿Que vols dir? ¿I que no ha vingut, es coniet ?

—Jo encara l'esper. Tenc s'aigo qui bull fa hores i sa carn qui no és venguda.

—No me l'ha feta que no me l'haja pensada, aquet futre de Pere! Me n'hi vaig, i ara si que no se n'escaparà, cert; l'he de matar, d'aquesta.

En Pere, qui ja se la veia venir, va dir a sa mare :

—Al punt es senyor tornarà i voldrà matar-me, però noltros n'hem de sebre més que ell i encara l'hem de tornar enganar. Sabeu què heu de fer? Posau una olla amb aigo damunt es foc fins que ben bulli, fins que es senyor vindrà. Així que entrarà, llevau es foc de davall, i com que s'olla encara bullirà molt, li hem de fer creure que bull sense foc, i ell la voldrà comprar.

Tal dit, tal fet- Sa mare posa s'olla d'aigo damunt es foc, i, quan ja bullia de bo, entra es senyor, punyades fetes, cridant:

—Alabat sia Déu! ¿A on teniu En Pere? ¿a on és aquet dimoni d'homo?

En Pere s'havia amagat, i sa mare, que just que el va sentir va llevar es foc, digué tota tranquileta:

—Ai, senyor! ¿O és vostè? Espera un poc; aquesta olla acabarà es bull, i llavors en parlarem.

—¿Què deis? ¿Acabarà es bull? I jo veig que no té foc! —contestà es senyor.

—Idò! ¿O es pensa vostè que encara anam tan atrassats que hàgim de mester foc? Ell aquesta olla no en necessita, no. Se la miri, com trota.

Es senyor badà, i com va veure que bullia de bon deveres, ja no va pensar amb En Pere, ni per què havia vingut. Va quedar enamorat de s'olla i va dir:

—Me l'heu de vendre, an aquesta olla.

—Ca! No és venal.

—Tant si ho és com no! Cent lliures vos ne donaré.

—Ja ho val! Sempre mos tenta, vostè. Vaja, se l'endugui, però estigui segur que a un altre no l'hi hauria venuda.

Ell paga ses cent lliures, agafa s'olla i ja és partit ben alegre cap a ca seva. Quan arribà, sa senyora li va preguntar:

—Què és? ¿Què l'has mort?

— ¿Mort? No, fins i tot li he comprat aquesta olla per cent lliures.

—Sí que ho ets! què té aquesta olla, per valer tant? .

—Una virtut, té: que, sense foc, bull tant o més que ses altres amb molta gala. Jo mateix ho he vist i n'estic ben segur.

—Ara ho veurem—va dir ella.

Posa s'olla damunt es ferros amb sa llar ben freda, i l'umpl d'aigo. Espera qui espera, van passar una hora i una altra i una altra sense que s'aigo s'escaufàs gens, i ells, a cada instant, muiaven es dits dins s'aigo; però, ca! , sempre era freda com la neu.

—Açò no pot ser —va arribar a dir es senyor mos han tornat enganar. Hi vaig; i ara sí que no s'escapa: l'he de matar.

En Pere ja ho suposava, que hi tornaria es senyor; per açò va dir a sa mare:

—Ara n'hem de fer una altra; si no, som perduts. Vós posau-vos un budell ple de sang p'es coll, i com ell vindrà, farem com qui baraiar-mos; vos pigaré una ganivetada i caureu; me posaré a sonar es fabiol, i com vós vos alçareu ben bona i ben sana, sa creurà que és per virtut d'es fabiol i mos lo comprarà.

Al punt compareix es senyor tot enfadat diguent:

—¿A on és En Pere? , que l'he de matar!

—Bruta que sou, malcriada, no n'hi ha aumon com vós! —deia En Pere tot maleit a sa mare.

—¿I un fii me dirà açò? —respongué ella—. Ell és massa gros!

L'agafa i anava per pegar-li, però En Pere se treu es guinavet, li pega ganivetada en es coll, i sa mare va caure tan llarga com era dins una bassa de sang.

—¿Però què has fet? —començà a cridar es senyor, tot esglaiat.

—¿Per açò? —respongué En Pere— ell açò no és res, no; cada dia som a ses mateixes. Sap que ho tenc bo de fer, curar-la! Ara ho veurà, vostè. Agafa es rurit; i tant com sonava, sa mare, ara vénga burinar una cama, ara es braços, ara es cos, fins que se va aixecar ben sana i ben alegre.

Ja podeu pensar quins uis badava es senyor. No se'n podia donar raó.

—¿I sou ben viva, vós? —deia a sa mare d' En Pere.

—Si ho som? Ja ho veu. Cada dia mos passa lo mateix.

—Me l'heu de vendre, idò, an aquet fabiolet.

—Ca, no és possible! No és venal a cap preu.

—Que no? Cent lliures vos ne don, i no hi penseu més.

—Cent lliures! Que són de poques, cent lliures! Però, vaja, basta sia per vostè, l'hi vendrem.

Es senyor agafa es fabiol i ja és partit cap a ca seva a mostrar-lo a sa senyora. Arriba, i tot d'una aquesta ja li demana:

— ¿Que l'ets mort, aquesta vegada?

—Mort, m'has dit! Ell encara li he comprat aquesta bona peça —va dir ell mostrant es fabiol—, i has de sebre que té sa virtut de ressuscitar amb es seu so es morts.

—Sí que ho ets estat, boig! I t'ho ets cregut?

—Si m'ho he cregut? Com no ho havia de creure, si jo ho he vist! En Pere ha mort sa mare amb una guinavetada, i, sonant es fabiol, l'ha fet reviure. I sobretot, ho provarem i ho veuràs.

Agafa un ganivet i el clava a sa senyora, que va caure seca en terra dins una bassa de sang.

Es senyor se treu es fabiolet i es posa a sonar; i sona que sona, però sa senyora no es burinava gens: ni braç, ni peu, ni cama.

Prova de sonar un poc més, però ella res, fins que ell, com va veure que era ben morta, se posà ben esglaiat i a tremolar com una fuia d'om; i sona qui sona, que es cuidava a esclatar ses galtes sonant; però no hi va haver remei.

Llavores sí que n'hi prengué, de ràbia contra En Pere. Tirà es fabiol per allà enmig i va dir:

—Ara sí que no s'escaparà. No hi ha por que ell me faci creure res més. Me n'hi vaig, i l'he de matar sense remei.

Parteix a corrents, i quan entra a ca'n Pere i el veu, ja li diu:

—Avui no te n'escapes; avui te mat.

—Es que té tota sa raó —va dir En Pere—; jo ho vui, que enmati; però m' ha d'anar a tirar dins la mar; l'hi deman per favor.

—Sí, i ben endins que et tiraré! Jo t' ho assegur!

L'agafa, el posa dins un sac, el ben ferma, se'l carrega en es coll, i envant cap a la mar.

Quan va esser un tros enfora pel camp, li vénen ganes d'anar de cos. Deixa es sac i se' n va darrera una mata.

En Pere, que ja s'havia prevengut de dur un ganivet, fa un forat treu una mà, desferma es sac i surt. El ben umpl de còdols, el torna fermar i s'amaga.

Es senyor, qui mal no fa mal no pensa, torna agafar es sac i parteix. Quan és a la mar, ferma una roca en es sac i el tirà dins un fondal.

—No me'n faràs cap més, cert—pensava ell—. Beu, si tens set.

I tornà partir p'es mateix camí, cap a ca seva. Quan va esser per devers allà a on s'havia aturat, me troba En Pere qui tot tranquillet guardava un bon ranxo de cabres i cabrits. N' hi havia una vintena.

—Bono! —va dir es senyor, atordit de trobar En Pere—, tu que seràs el dimoni? com ets sortit de la mar?

—Ai, senyor. M'ha tirat massa prop, vostè; perquè, veu, només he pogut aplegar aquesta vintena de cabres i cabrits, i si m'hagués tirat més endins, tal vegada ja en tendria un ranxo de cent o més. Com més endins, més ne tendria.

—Però, i què dius? ¿Açò és ver, que si else tiren dins la mar arpleguen cabres?

—Ja ho veu, jo, quantes n'he arplegades!

—¿ Que m'hi voldries tirar, tu, a jo?

—Sí, senyor.

—Idò, tira-m'hi.

En Pere agafa un sac, l'hi posa dintre, se'l carrega, i quan va esser a sa vorera de la mar, li penja una roca ben grossa, i *pataplum*, el va tirar ben endins.

En Pere va esser ben ric; i es senyor, amb tanta d'aigo con va beure, va quedar ben ofegat, i encara deu beure si no s'és aturat, i qui no ho creu, que ho vagi a cercar.

